

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

**Кафедра обліку і оподаткування**

На правах рукопису

**ЛУЦИК ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА**

**ОБЛІК ТА АУДИТ ВИТРАТ І ДОХОДІВ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ  
ПІДПРИЄМСТВА: МЕТОДИКА І ОРГАНІЗАЦІЯ**

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»

Робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Науковий керівник:  
**СТРІЛКА ЛЮДМИЛА ОЛЕКСІЇВНА,**  
старший викладач

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № 6  
засідання кафедри обліку і оподаткування  
від 08.12.2025 року

Завідувач кафедри  
\_\_\_\_\_ проф. Садовська І. Б.

**ЛУЦЬК – 2025**

**Волинський національний університет імені Лесі Українки**

Факультет економіки та управління

Кафедра обліку і оподаткування

Другий (магістерський) рівень

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

**Завідувач кафедри**

«04» грудня 2024 року

**ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ (ПРОЕКТ)**

**ЗДОБУВАЧУ ОСВІТИ**

Луцик Тетяні Володимирівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) Облік та аудит витрат і доходів операційної діяльності підприємства: методика і організація

Керівник проекту (роботи) Стрілка Людмила Олексіївна, старший викладач,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

2. Строк подання студентом роботи (проекту) 08.12.2025 р.

3. Мета та завдання випускної кваліфікаційної роботи (проекту) Метою роботи є формування науково-теоретичних підходів та практичного інструментарію щодо організації обліку та аудиту витрат і доходів операційної діяльності підприємства. Завдання роботи полягають у визначенні основних засад обліку та аудиту витрат і доходів операційної діяльності досліджуваного підприємства та розробці науково-методичного підходу удосконалення обліково-аналітичного забезпечення доходів і витрат операційної діяльності підприємства.

4. Дата видачі завдання 04.12.2024 р.

## АНОТАЦІЯ

Луцик Т. В. Облік та аудит витрат і доходів операційної діяльності підприємства: методика і організація.

В роботі з'ясовано, що ефективність діяльності підприємств безпосередньо залежить від того, як вони управляють своїми доходами та витратами, особливо в контексті операційної діяльності. Визначено сутність доходів і витрат операційної діяльності підприємства, наведено склад та класифікацію доходів і витрат операційної діяльності та обґрунтовано нормативно-правові документи, що регулюють питання обліку доходів і витрат операційної діяльності підприємства.

Проведено аналіз ринку виробництва ігор та іграшок в Україні (КВЕД 32.40). З'ясовано, що ринок, зазнавши значного падіння у 2022 році, адаптується до нових умов, що характеризується зміною структури попиту (падіння сегменту 0-3 роки, зростання «kidults» ) та появою нових трендів, зокрема на іграшки з національною айдентикою. Досліджено діяльність промислового підприємства. Проаналізовано, що наявна облікова система «1С: Підприємство» забезпечує високу точність фінансової звітності, що підтверджено аудитом. Водночас, аналіз виявив суттєві операційні проблеми, зокрема високу матеріаломісткість та збитковість у більшості досліджених періодів.

В роботі запропоновано шляхи удосконалення обліково-аналітичного забезпечення, зокрема впровадження обліку за центрами відповідальності. Детально обґрунтовано доцільність переходу з «1С» на хмарну ERP-систему Odoo. Цей перехід аргументовано не лише необхідністю посилення управлінського контролю над собівартістю, але й стратегічною потребою усунення безпекових та репутаційних ризиків, пов'язаних із програмним забезпеченням країни-агресора.

Наукова новизна дослідження полягає в набутті подальшого розвитку таких понять як доходи і витрати операційної діяльності підприємства,

удосконаленні їх класифікації та шляхів підвищення ефективності обліково-аналітичного забезпечення доходів і витрат операційної діяльності.

Практичне значення полягає в тому, що сформульовані висновки та розроблені рекомендації можуть бути використані на промисловому підприємстві для покращення обліково-аналітичного забезпечення доходів і витрат операційної діяльності підприємства.

Ключові слова: доходи, витрати, операційна діяльність, облік доходів і витрат, аудит, ERP, Odoo, собівартість, 1С.

## SUMMARY

Lutsyk T. V. Accounting and audit of income and expenses of the enterprise's operating activities: methodology and organization.

The paper clarifies that the efficiency of enterprises directly depends on how they manage their income and expenses, especially in the context of operating activities. The essence of income and expenses from operating activities is defined, their composition and classification are provided, and the normative legal documents regulating the accounting of operating income and expenses are substantiated.

An analysis of the production of games and toys market in Ukraine (KVED 32.40) was conducted. It was found that the market, after a significant decline in 2022, is adapting to new conditions, characterized by a shift in demand structure (a drop in the 0-3 years segment, growth of «kidults») and the emergence of new trends, particularly for toys with national identity. The activities of the industrial enterprise were studied. It was analyzed that the existing accounting system «1C: Enterprise» ensures high accuracy of financial reporting, as confirmed by an audit. At the same time, the analysis revealed significant operational problems, particularly high material intensity and operating losses in most of the studied periods.

The paper proposes ways to improve the accounting and analytical support, including the implementation of accounting by responsibility centers. The expediency of migrating from «1C» to the cloud-based ERP system Odoo is thoroughly

substantiated. This transition is argued not only by the need to strengthen management control over costs but also by the strategic necessity to eliminate security and reputational risks associated with the software originating from the aggressor country.

The scientific novelty of the study lies in the further development of concepts such as operating income and expenses, improving their classification, and identifying ways to increase the efficiency of accounting and analytical support for operating income and expenses.

The practical significance is that the formulated conclusions and developed recommendations can be used at an industrial enterprise to improve the accounting and analytical support of the enterprise's operating income and expenses.

Key words: income, expenses, operating activity, accounting of income and expenses, audit, ERP, Odoo, cost, 1C.

## ЗМІСТ

|                                                                                                                    |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| ВСТУП.....                                                                                                         | 7  |
| РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ВИТРАТ І ДОХОДІВ<br>ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА               |    |
| 1.1. Поняття та класифікація витрат і доходів підприємства.....                                                    | 11 |
| 1.2. Особливості організації обліку витрат і доходів у контексті нормативно-<br>правового регулювання.....         | 15 |
| 1.3. Теоретичні підходи до аудиту витрат і доходів: огляд вітчизняного та<br>міжнародного досвіду .....            | 21 |
| РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ВИТРАТ І ДОХОДІВ<br>ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА                        |    |
| 2.1. Аналіз виробництва ігор та іграшок в Україні.....                                                             | 27 |
| 2.2. Загальна характеристика підприємства та аналіз системи обліку витрат і<br>доходів операційної діяльності..... | 29 |
| 2.3. Методика аудиторської перевірки витрат і доходів підприємства.....                                            | 37 |
| 2.4. Оцінка ефективності аудиторського контролю витрат і доходів<br>операційної діяльності підприємства.....       | 42 |
| РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ВИТРАТ І ДОХОДІВ<br>ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА                   |    |
| 3.1. Рекомендації щодо удосконалення обліку та аудиту витрат і доходів<br>операційної діяльності підприємства..... | 44 |
| 3.2. Обґрунтування доцільності впровадження хмарної ERP-системи.....                                               | 47 |
| ВИСНОВКИ .....                                                                                                     | 49 |
| СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ .....                                                                                   | 52 |
| ДОДАТКИ.....                                                                                                       | 59 |

## ВСТУП

**Актуальність теми.** Актуальність дослідження обумовлена значною роллю обліку та аудиту витрат і доходів у забезпеченні ефективної діяльності підприємств. В умовах сучасної ринкової економіки, що характеризується високою конкуренцією та динамічними змінами, питання оптимізації витрат, максимізації доходів та забезпечення фінансової стійкості стають ключовими для підприємств будь-якої сфери діяльності [1, 5, 15].

Проблемним теоретико-методичним та практичним аспектам обліку доходів і витрат операційної діяльності підприємства та шляхам удосконалення обліково-аналітичного забезпечення доходів і витрат операційної діяльності підприємств присвячено праці таких науковців, як: Л. Л. Баглай [2], А. Біляк [3], О. Є. Гайдук [13], С. В. Зварич [19], О. М. Кривицька [22], В. В. Локтіонов [25], Н. І. Шпунярьська [57], Г. Ященко [59] та інші. Незважаючи на значний внесок дослідників у цій сфері, є аспекти, які потребують подальшого дослідження та практичного застосування.

**Мета і завдання дослідження.** Мета дослідження – розробити та обґрунтувати науково-методичні підходи і практичні рекомендації щодо вдосконалення обліку та аудиту витрат і доходів операційної діяльності підприємства для підвищення ефективності управління фінансовими результатами.

Завдання дослідження:

1. Дослідити теоретичні аспекти обліку та аудиту витрат і доходів підприємства, зокрема їх класифікацію, сутність і нормативно-правову базу.
2. Проаналізувати методологічні засади організації обліку витрат і доходів у контексті сучасних вимог законодавства та міжнародних стандартів.
3. Вивчити теоретичні підходи до аудиту витрат і доходів на основі вітчизняного та міжнародного досвіду.

4. Проаналізувати стан та тенденції розвитку галузі, в якій функціонує досліджуване підприємство.

5. Охарактеризувати діяльність досліджуваного підприємства та проаналізувати систему обліку витрат і доходів операційної діяльності.

6. Оцінити ефективність аудиторського контролю витрат і доходів операційної діяльності підприємства.

7. Надати практичні рекомендації щодо вдосконалення методики обліку та аудиту витрат і доходів підприємства для підвищення їх ефективності та надійності.

8. Обґрунтувати доцільність впровадження хмарної ERP-системи для автоматизації та підвищення ефективності обліково-аналітичного забезпечення доходів і витрат операційної діяльності.

**Об'єктом дослідження** є витрати і доходи операційної діяльності підприємства, які формують фінансові результати та визначають економічну ефективність діяльності суб'єкта господарювання.

**Предмет дослідження** охоплює систему обліку та аудиту витрат і доходів підприємства операційної діяльності, їх організацію, методологічні підходи, а також практичні аспекти вдосконалення цих процесів у сучасних умовах господарювання.

**Методи дослідження** включають загальнонаукові та спеціальні методи. Зокрема, методи аналізу та синтезу застосовувалися для вивчення теоретичних основ обліку та аудиту витрат і доходів [7, 43]. Порівняльний метод використовувався для аналізу нормативно-правових актів та міжнародних стандартів. Методи індукції та дедукції дозволили узагальнити результати дослідження та сформулювати висновки. Для оцінки ефективності облікових і аудиторських процедур використовувалися економіко-математичні методи, а також елементи моделювання. Практична частина базувалася на методах статистичного аналізу для оцінки реальних даних та обґрунтування рекомендацій.

**Матеріали дослідження** становлять чинні нормативні акти України; узагальнені статистичні дані Державної служби статистики України, публікації вітчизняних та закордонних видань; матеріали конференцій; бухгалтерська звітність аналізованого підприємства за 2022–2024 рр., Internet-ресурси .

**Наукова новизна** дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та вирішенні комплексу питань, пов'язаних з організацією обліково-аналітичного забезпечення доходів і витрат операційної діяльності підприємства, а також розробці пропозицій стосовно його удосконалення. Основні положення наукової новизни кваліфікаційної роботи полягають у такому:

*удосконалено:*

– теоретичні підходи до класифікації витрат і доходів операційної діяльності та систематизовано відмінності у вітчизняних і міжнародних підходах до їх аудиту ;

*набуло подальшого розвитку:*

– поняття «доходи операційної діяльності» та «витрати операційної діяльності» через уточнення їх складу в контексті управління фінансовими результатами ; – методичні підходи до організації обліку та проведення аудиту витрат і доходів на підприємствах виробничої сфери;

*обґрунтовано:*

– науково-методичний підхід до вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення доходів і витрат операційної діяльності, що базується на комплексному застосуванні управлінського обліку за центрами відповідальності та впровадженні хмарної ERP-системи .

**Практичне значення** отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані висновки та розроблені рекомендації можуть бути використані на промислових підприємствах (зокрема, у галузі виробництва ігор та іграшок) для покращення обліково-аналітичного забезпечення доходів і витрат операційної діяльності. Запропоновані заходи, що включають оптимізацію класифікації витрат, впровадження обліку за центрами відповідальності та посилення аналітичної складової аудиту, дозволять підвищити якість управлінських рішень.

Обґрунтування доцільності впровадження хмарної ERP-системи надає практичний інструментарій для автоматизації облікових процесів, що забезпечить ефективність контролю за операційною діяльністю, сприятиме оптимізації витрат та збільшенню дохідності підприємства.

**Апробація результатів та публікації.** Основні результати кваліфікаційної роботи апробовані на IX науково-практичній міжнародній конференції молодих науковців, здобувачів освіти «Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування» (м. Луцьк, 21 листопада 2025 р.), за результатами якої опубліковано тези [26].

**Структура роботи.** Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

# РОЗДІЛ 1

## ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ВИТРАТ І ДОХОДІВ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

### 1.1. Поняття та класифікація витрат і доходів підприємства

У сучасних умовах ринкової економіки витрати та доходи підприємства відіграють ключову роль у формуванні фінансових результатів та забезпеченні його конкурентоспроможності. Ефективне управління витратами та доходами дозволяє досягти стійкості підприємства, підвищити рентабельність і сформувати основу для стратегічного розвитку. Для цього необхідно чітко розуміти економічну сутність витрат і доходів, а також їх класифікацію з метою побудови ефективної системи обліку та аналізу.

Витрати підприємства займають центральне місце у системі управління фінансово-господарською діяльністю, оскільки вони безпосередньо впливають на фінансові результати та економічну стійкість суб'єкта господарювання. Витрати визначаються як зменшення економічних вигід, що виникає у результаті відтоку активів або зростання зобов'язань, яке, своєю чергою, призводить до зниження власного капіталу. У цьому контексті важливо зазначити, що витрати не охоплюють розподіл капіталу між власниками підприємства, а стосуються виключно господарських операцій, спрямованих на досягнення економічних цілей.

Відповідно до Національного Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», ці елементи фінансової діяльності представляють собою використання ресурсів підприємства для отримання доходу [41]. Витрати є невід'ємною складовою операційної, фінансової, інвестиційної та іншої діяльності, що здійснюється підприємством. Вони відображають процеси, які відбуваються у внутрішньому середовищі суб'єкта господарювання, та

відіграють ключову роль у формуванні собівартості продукції, обсягу інвестицій та обґрунтуванні фінансової стратегії.

Серед основних характеристик витрат виділяють їх зв'язок із конкретною діяльністю. Операційні витрати охоплюють ті, що безпосередньо пов'язані з основною діяльністю підприємства, наприклад, витрати на сировину, матеріали, заробітну плату працівників. У той час фінансові витрати пов'язані з управлінням позиковим капіталом, зокрема процентами за кредитами, а інвестиційні – спрямовані на придбання необоротних активів чи інших інвестиційних ресурсів.

Особливе значення мають поділ витрат на прямі та непрямі. Прямі витрати мають безпосередній зв'язок із виробництвом конкретної продукції або наданням послуг, що дозволяє точно визначити їх обсяг у розрізі кожного об'єкта обліку. Непрямі витрати, до яких належать загальновиробничі, адміністративні, витрати на збут, розподіляються між об'єктами обліку відповідно до обраних методів і принципів, що застосовуються на підприємстві [25, 57, 63].

Доходи підприємства є одним із ключових елементів фінансової діяльності, оскільки вони визначають економічний успіх і стійкість суб'єкта господарювання. Поняття доходів відображає збільшення економічних вигід, які підприємство отримує у формі надходження активів чи зменшення зобов'язань. Ці зміни, у свою чергу, сприяють зростанню власного капіталу підприємства, за винятком внесків від власників, які не вважаються доходами. У фінансовій звітності доходи відіграють визначальну роль у відображенні результатів діяльності підприємства, тому їх облік має здійснюватися відповідно до встановлених стандартів.

Згідно з Національним Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 15 «Доходи», вони визнаються за принципом нарахування, тобто в момент їх виникнення, а не під час фактичного отримання грошових коштів [40]. Це дозволяє забезпечити достовірність і своєчасність фінансової інформації. Принцип нарахування гарантує, що доходи відображають реальну економічну

діяльність підприємства, навіть якщо платежі за ними будуть здійснені в майбутньому.

Доходи підприємства поділяються на кілька основних категорій, залежно від джерел їх отримання та зв'язку з основною діяльністю. Найбільшу частку, як правило, становлять доходи від реалізації продукції, товарів чи послуг, які є результатом операційної діяльності. Вони виникають у процесі виконання основних функцій підприємства, таких як виробництво, продаж, надання послуг, і є основним джерелом фінансових надходжень [33, 35].

Окрім доходів від реалізації, підприємство може отримувати доходи від операційної діяльності, які не завжди є безпосередньо пов'язаними з реалізацією продукції чи послуг. До таких доходів належать, наприклад, орендні платежі, роялті, відсотки за фінансовими інструментами. Ці джерела доходів можуть бути менш значними за обсягом, проте вони часто забезпечують стабільність фінансових потоків та диверсифікацію джерел надходжень.

До інших доходів відносяться надходження, які не пов'язані з основною діяльністю підприємства, такі як доходи від продажу необоротних активів, отримання штрафів, пені чи компенсацій. Вони є разовими або нерегулярними, тому їх не завжди можна спрогнозувати. Однак такі доходи можуть мати важливе значення для фінансової діяльності в окремі періоди, особливо у випадках, коли вони значно перевищують планові надходження.

Важливо також зазначити, що міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) приділяють велику увагу визнанню доходів у залежності від природи економічних вигід і умов їх отримання. У контексті глобалізації бізнесу це дозволяє забезпечувати порівнянність фінансової звітності підприємств, які працюють у різних країнах, і сприяє формуванню довіри інвесторів та інших зацікавлених сторін [31].

Класифікація витрат підприємства є фундаментальною складовою управління фінансовими ресурсами, адже вона дозволяє чітко визначити їх склад, структуру і вплив на економічні результати діяльності. Ефективність управлінських рішень значною мірою залежить від правильного підходу до

групування витрат за різними ознаками, що забезпечує можливість їх аналізу, прогнозування та оптимізації. Розподіл витрат за різними класифікаційними ознаками враховує як їхній економічний зміст, так і функціональну роль у діяльності підприємства.

За економічним змістом витрати поділяються на матеріальні, трудові та фінансові. Матеріальні витрати охоплюють вартість ресурсів, таких як сировина, матеріали, енергія, які безпосередньо використовуються у виробничих процесах. Трудові витрати пов'язані з оплатою праці співробітників, включаючи обов'язкові відрахування на соціальне забезпечення. Фінансові витрати стосуються витрат на обслуговування боргових зобов'язань підприємства, зокрема процентів за кредитами чи іншими фінансовими інструментами. Цей підхід забезпечує деталізацію витрат і дозволяє визначити, які з них є найбільш значущими для підприємства, а також окреслити шляхи їхньої оптимізації.

Класифікація за місцем виникнення витрат сприяє аналізу діяльності окремих підрозділів підприємства. Вона включає виробничі витрати, адміністративні витрати та витрати на збут. Виробничі витрати складають основу собівартості продукції або послуг. Адміністративні витрати забезпечують організаційне функціонування підприємства, а витрати на збут відображають ресурси, спрямовані на реалізацію продукції, такі як витрати на транспортування, рекламу чи зберігання. Ця класифікація дозволяє визначати, які підрозділи чи процеси є найбільш витратними, та оптимізувати їхню діяльність.

Ще одним важливим аспектом є класифікація за видами діяльності, яка поділяє витрати на операційні, фінансові та інвестиційні. Операційні витрати включають всі витрати, пов'язані з основною діяльністю підприємства, як-от виробництво продукції або надання послуг. Фінансові витрати стосуються обслуговування фінансових операцій, таких як сплата відсотків за кредитами або управління боргами. Інвестиційні витрати охоплюють капітальні вкладення у придбання необоротних активів, що спрямовані на розвиток підприємства у

довгостроковій перспективі. Такий поділ допомагає оцінювати ефективність управління різними напрямками діяльності підприємства.

За способом віднесення витрати поділяються на прямі та непрямі. Прямі витрати безпосередньо пов'язані з виробництвом конкретної продукції або виконанням певних послуг, наприклад, вартість сировини чи оплата праці працівників, зайнятих на виробництві. Непрямі витрати є загальними для декількох об'єктів обліку, як-от витрати на утримання офісу чи обслуговування виробничих приміщень. Їхній розподіл між об'єктами обліку здійснюється на основі відповідних методів. Такий підхід дозволяє точно визначити собівартість продукції, а також контролювати витрати, які не можна прямо віднести до конкретних продуктів чи послуг.

Окрему увагу заслуговує класифікація за періодичністю виникнення витрат. Постійні витрати, такі як амортизація, оренда або утримання будівель, залишаються відносно незмінними незалежно від обсягів виробництва. Натомість змінні витрати змінюються пропорційно до обсягів виробництва чи реалізації, наприклад, витрати на сировину чи пакування продукції. Така класифікація є надзвичайно важливою для аналізу точки беззбитковості, планування та прогнозування фінансових показників діяльності підприємства.

Класифікація витрат є інструментом, який забезпечує глибокий аналіз діяльності підприємства, визначення ключових напрямів витрат і розробку заходів для підвищення ефективності їх використання. Кожен із підходів до класифікації дає змогу розглядати витрати з різних ракурсів, що дозволяє оптимізувати діяльність підприємства та створювати умови для його сталого розвитку [28, 30, 32, 36].

У міжнародній практиці класифікація витрат і доходів має певні відмінності через застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) [31]. Основна увага приділяється розподілу витрат і доходів за видами діяльності та визнанню витрат і доходів у часі. Особливе значення надається прозорості фінансової звітності, що забезпечує довіру інвесторів і партнерів. Розуміння поняття та класифікації витрат і доходів є основою для організації

ефективної системи обліку та аналізу фінансової діяльності підприємства. Витрати і доходи відображають реальні економічні процеси, тому їх правильне групування та систематизація дозволяє отримувати якісну інформацію для прийняття управлінських рішень, планування та прогнозування. Водночас, дотримання стандартів обліку забезпечує порівнянність та достовірність фінансової звітності.

## 1.2. Особливості організації обліку витрат і доходів у контексті нормативно-правового регулювання

Методологія обліку витрат і доходів підприємства визначає правила, принципи та процедури, які забезпечують відображення господарських операцій у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності. Ефективна організація обліку витрат і доходів є важливим елементом управління підприємством, оскільки вона дозволяє здійснювати контроль за використанням ресурсів, формувати об'єктивну інформацію для прийняття управлінських рішень і забезпечувати прозорість фінансової звітності. У контексті нормативно-правового регулювання методологічні засади обліку базуються на законодавчих і нормативних актах, які встановлюють загальні принципи ведення бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності, враховуючи як національні стандарти, так і міжнародні вимоги.

Облік витрат і доходів підприємства є важливою складовою фінансової діяльності, а його організація регулюється широкою нормативно-правовою базою. У сучасних умовах господарювання важливою вимогою є забезпечення прозорості, достовірності та відповідності облікових даних нормативним документам. Центральним законодавчим актом, що регламентує бухгалтерський облік в Україні, є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Цей документ закладає основи організації обліку, встановлює обов'язкові вимоги до підприємств стосовно ведення

бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності [39]. У ньому визначаються загальні принципи обліку, такі як обачність, нарахування, відповідність доходів і витрат, які є фундаментом для формування методології обліку витрат і доходів.

Важливу роль у нормативно-правовому регулюванні відіграють Положення (стандарти) бухгалтерського обліку (НП(С)БО), які деталізують правила відображення витрат і доходів у фінансовій звітності. Наприклад, НП(С)БО 16 «Витрати» визначає склад витрат підприємства, порядок їх визнання, класифікацію за елементами та функціями. Цей стандарт чітко регламентує, що витрати визнаються в обліку в періоді їх виникнення, незалежно від часу сплати [40]. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Доходи» встановлює порядок визнання доходів підприємства, їх склад і класифікацію. Зокрема, дохід визнається у фінансовій звітності тоді, коли є впевненість у збільшенні економічних вигід підприємства [35].

Особливу увагу приділяється принципам нарахування та відповідності доходів і витрат, які закріплені в нормативних документах. Вони забезпечують достовірне відображення фінансових результатів, що дозволяє оцінити реальну ефективність діяльності підприємства. Завдяки дотриманню цих принципів доходи та витрати пов'язуються з конкретними періодами, що сприяє коректному формуванню фінансових звітів.

У сучасних умовах глобалізації дедалі більшої популярності набуває впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Ці стандарти дозволяють гармонізувати бухгалтерський облік на міжнародному рівні, забезпечуючи порівнянність фінансових звітів підприємств різних країн. Для обліку витрат і доходів особливе значення мають такі стандарти, як МСФЗ 15 «Дохід від договорів із клієнтами», який регламентує порядок визнання доходів залежно від характеру та умов операцій, і МСФЗ 16 «Оренда», що встановлює правила відображення витрат на оренду [31].

Впровадження МСФЗ сприяє підвищенню прозорості фінансової звітності та формуванню довіри інвесторів, кредиторів і партнерів. Ці стандарти не лише

забезпечують відповідність обліку міжнародним вимогам, але й стимулюють підприємства до вдосконалення внутрішніх облікових процедур.

Принципи організації обліку витрат і доходів є фундаментальними правилами, які забезпечують єдність, об'єктивність та достовірність фінансової інформації. Вони формують методологічну основу бухгалтерського обліку, визначаючи порядок визнання, оцінки та відображення витрат і доходів у фінансовій звітності підприємства. Завдяки дотриманню цих принципів, облік стає прозорим, а фінансова інформація надійною для прийняття управлінських рішень.

Одним із ключових принципів є принцип нарахування та відповідності доходів і витрат. Цей принцип вимагає, щоб доходи визнавалися в обліку в тому періоді, коли вони виникають, незалежно від фактичного отримання грошових коштів. Витрати ж визнаються у тому періоді, коли вони були понесені для отримання цих доходів. Це забезпечує зв'язок між доходами та витратами, що дозволяє більш точно оцінити фінансові результати підприємства за конкретний звітний період. Дотримання цього принципу є важливим для формування коректної фінансової звітності, яка відображає реальний стан справ на підприємстві.

Принцип обачності є ще одним важливим елементом у системі організації обліку витрат і доходів. Він передбачає, що облік повинен проводитися таким чином, щоб уникати завищення доходів та заниження витрат. Це забезпечує реалістичний підхід до оцінки фінансових результатів і мінімізує ризик необґрунтованого оптимізму у відображенні фінансової діяльності підприємства. Принцип обачності особливо актуальний в умовах економічної нестабільності, коли важливо уникати завищення очікуваних результатів і підготувати підприємство до можливих фінансових ризиків.

Принцип безперервності діяльності ґрунтується на припущенні, що підприємство продовжуватиме свою діяльність у передбачуваному майбутньому і не має наміру або потреби ліквідувати чи суттєво скорочувати масштаби своєї діяльності. Цей принцип впливає на підхід до оцінки витрат і доходів, особливо

в частині довгострокових активів і зобов'язань. Якщо є ймовірність припинення діяльності підприємства, облік витрат і доходів змінюється відповідно до специфіки ліквідаційного процесу.

Дотримання цих принципів створює основу для правильного формування фінансових результатів, які об'єктивно відображають ефективність діяльності підприємства. Вони також забезпечують надійність інформації, яка використовується внутрішніми користувачами для управління підприємством та зовнішніми користувачами, зокрема інвесторами, кредиторами та регуляторними органами.

Практичні аспекти організації обліку витрат і доходів на підприємстві охоплюють сукупність заходів, спрямованих на забезпечення точного, своєчасного та об'єктивного відображення фінансових операцій у бухгалтерському обліку та звітності. Основу цього процесу становить облікова політика підприємства, яка визначає методи оцінки, способи обліку та правила визнання доходів і витрат. Формування облікової політики залежить від багатьох чинників, зокрема вимог чинного законодавства, галузевих особливостей, розміру підприємства, його організаційної структури та потреб внутрішніх і зовнішніх користувачів фінансової інформації.

Одним із ключових елементів облікової політики є вибір методів обліку витрат. Для цього використовуються рахунки класу 8 "Витрати за елементами", які дозволяють здійснювати облік витрат у розрізі їхніх елементів, таких як матеріальні витрати, витрати на оплату праці, амортизація, інші операційні витрати. Такий підхід забезпечує деталізацію витрат та їхнє співвіднесення з певними економічними категоріями [18]. Водночас рахунки класу 9 «Витрати діяльності» дозволяють розподілити витрати за функціями, наприклад, виробничі, адміністративні витрати чи витрати на збут. Це сприяє більш точному аналізу та оцінці ефективності діяльності окремих підрозділів підприємства.

Облік доходів також потребує чіткої організації, яка реалізується через використання рахунків класу 7. Ці рахунки дають змогу класифікувати доходи за видами діяльності: операційна, інвестиційна, фінансова. Такий підхід дозволяє

підприємству відображати доходи відповідно до їхнього джерела та економічної природи. Наприклад, операційні доходи включають надходження від основної діяльності, інвестиційні доходи – від реалізації фінансових чи матеріальних активів, а фінансові доходи охоплюють процентні надходження чи дивіденди.

Сучасна практика обліку витрат і доходів невіддільна від застосування інформаційних технологій, які суттєво підвищують ефективність облікових процесів. Використання програмного забезпечення, такого як SAP чи Oracle, дозволяє автоматизувати рутинні операції, зменшити ймовірність помилок і забезпечити швидкий доступ до необхідної інформації. Такі системи інтегрують дані з різних підрозділів, забезпечуючи єдину базу для обліку витрат і доходів. Завдяки цьому керівництво підприємства має можливість отримувати актуальну фінансову інформацію у режимі реального часу, що є важливим для прийняття оперативних і стратегічних рішень.

Автоматизація облікових процесів також сприяє посиленню контролю за витратами та доходами. Інформаційні системи дозволяють створювати різні рівні доступу для співробітників, що підвищує безпеку даних і забезпечує прозорість фінансових операцій. Крім того, автоматизовані системи можуть проводити аналіз даних, виявляти відхилення від запланованих показників і генерувати звіти, необхідні для внутрішнього та зовнішнього аудиту [20].

Методологічні засади організації обліку витрат і доходів підприємства формуються на основі нормативно-правових документів, які забезпечують єдність підходів до обліку та формування фінансової звітності. Відповідність законодавчим вимогам і міжнародним стандартам гарантує прозорість, достовірність і порівнянність фінансової інформації. Дотримання принципів обліку, застосування обґрунтованої облікової політики та впровадження сучасних інформаційних технологій дозволяють підприємствам ефективно управляти витратами й доходами, забезпечуючи їх оптимізацію та підвищення фінансової стійкості.

### 1.3. Теоретичні підходи до аудиту витрат і доходів: огляд вітчизняного та міжнародного досвіду

Аудит витрат і доходів є важливим інструментом забезпечення достовірності фінансової звітності та контролю за ефективністю використання ресурсів підприємства. Розробка теоретичних підходів до аудиту цих показників базується на аналізі законодавчих вимог, наукових досліджень та практичного досвіду. У вітчизняній та міжнародній практиці сформувалися різні підходи до аудиту, які враховують специфіку економічних систем, рівень розвитку інституційної бази та впровадження міжнародних стандартів аудиту (МСА) [30].

Теоретичні основи аудиту витрат і доходів у вітчизняній практиці базуються на сукупності нормативно-правових документів та стандартів, які встановлюють загальні правила проведення аудиторських перевірок. В Україні аудит витрат і доходів здійснюється відповідно до положень Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» і міжнародних стандартів аудиту, адаптованих до національної практики [43]. Основною метою такого аудиту є підтвердження достовірності фінансової інформації та виявлення можливих відхилень або порушень у системі обліку [47].

Значна увага у вітчизняному аудиті витрат і доходів приділяється відповідності облікової політики підприємства чинному законодавству та стандартам. Наприклад, аудитори аналізують, чи дотримується підприємство правил класифікації витрат за їхніми елементами, такими як матеріальні витрати, витрати на оплату праці, амортизаційні відрахування. Для цього перевіряється повнота документального оформлення операцій, обґрунтованість віднесення витрат до певних статей, а також відповідність витрат економічному змісту господарської діяльності.

Особливе місце у вітчизняній практиці займає аудит операційних витрат і доходів, які є основними джерелами формування фінансових результатів підприємства. Наприклад, під час перевірки підприємства харчової промисловості аудитори ретельно аналізують складові собівартості продукції.

Вони перевіряють, чи включені до неї всі необхідні витрати на сировину, енергоносії, оплату праці працівників виробничого підрозділу, а також правильність розподілу загальновиробничих накладних витрат. Накладні витрати часто стають предметом детального аналізу, оскільки їх неправильний розподіл може суттєво вплинути на кінцевий фінансовий результат [30].

У сфері доходів аудитори звертають увагу на відповідність визнання доходів принципу нарахування. Наприклад, на підприємствах, які займаються наданням послуг, аудитори перевіряють, чи відображені доходи у звітності у тому періоді, коли фактично було виконано послугу, а не в момент отримання оплати від клієнтів. Для цього вони аналізують договори з контрагентами, акти виконаних робіт або інші підтверджувальні документи. Такий підхід забезпечує дотримання принципу відповідності доходів і витрат, який є ключовим у складанні достовірної фінансової звітності.

Ще одним важливим аспектом є перевірка правильності визнання доходів за довгостроковими договорами. Наприклад, у будівельній галузі аудитори аналізують відповідність обраного методу визнання доходів (наприклад, метод завершення контракту чи метод відсотка завершеності) реальним умовам виконання договору. Такі операції потребують ретельного документального обґрунтування, оскільки від цього залежить точність відображення доходів у фінансовій звітності.

Практика українських аудиторських компаній також показує важливість аналізу коректності розрахунків податкових зобов'язань, які формуються на основі даних про витрати та доходи. Це особливо актуально для підприємств, які працюють у галузях із високим податковим навантаженням, таких як торгівля чи енергетика. У таких випадках аудитори перевіряють правильність відображення податкових витрат у фінансовій звітності та оцінюють ризики можливих претензій з боку контролюючих органів.

У міжнародній практиці аудит витрат і доходів відіграє важливу роль у забезпеченні достовірності фінансової звітності та зміцненні довіри між підприємствами, інвесторами, кредиторами та іншими зацікавленими сторонами.

Основою для проведення аудиту є Міжнародні стандарти аудиту (МСА), які регламентують методологію, процедури перевірки та підходи до оцінки ризиків. Одним із ключових стандартів є МСА 315 «Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвого викривлення». Він вимагає від аудитора ретельно аналізувати всі фактори, які можуть вплинути на недостовірне відображення витрат і доходів у фінансовій звітності. Це передбачає оцінку внутрішнього контролю підприємства, зокрема процедур, які забезпечують правильність та достовірність даних про витрати й доходи [30, 55].

Практика провідних міжнародних аудиторських компаній, таких як Deloitte, PwC, EY, демонструє комплексний підхід до перевірки витрат і доходів. Наприклад, під час аудиту доходів за договорами аудитори аналізують ключові контракти підприємства. Вони оцінюють умови визнання доходів відповідно до вимог МСФЗ 15 «Дохід від договорів із клієнтами» [31]. У рамках цього процесу здійснюється перевірка моменту виникнення доходу, його обсягу та відповідності контрактним зобов'язанням. Особливу увагу приділяють складним договорам, які передбачають декілька етапів виконання, наприклад у сфері будівництва чи інформаційних технологій.

У сфері витрат аудитори проводять ретельний аналіз їхньої відповідності бізнес-процесам підприємства та чинним стандартам обліку. Наприклад, при перевірці виробничих витрат аудитор може оцінювати, наскільки обґрунтованим є розподіл накладних витрат між різними видами продукції. На підприємствах торгівлі аудитори аналізують, чи правильно відображені витрати на логістику, рекламу або маркетингові заходи, які є суттєвими для оцінки фінансових результатів.

Особливістю міжнародного підходу є акцент на аналізі ризиків, пов'язаних із використанням автоматизованих інформаційних систем. У сучасних умовах підприємства все частіше застосовують комплексні програмні рішення, такі як SAP, Oracle, Microsoft Dynamics, для автоматизації облікових процесів. Аудитори перевіряють налаштування цих систем, оцінюють можливість людських помилок чи технічних збоїв, які можуть призвести до викривлення

облікових даних. Наприклад, неправильне налаштування алгоритму розрахунку собівартості продукції може спричинити суттєві помилки у фінансовій звітності, що вплине на прийняття управлінських рішень і довіру інвесторів.

Практика також показує важливість застосування інноваційних технологій у аудиті. Міжнародні компанії активно використовують аналітичні інструменти на основі великих даних (Big Data) для виявлення аномалій у витратах і доходах. Наприклад, за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення аудитори можуть аналізувати тисячі фінансових транзакцій за короткий проміжок часу, виявляючи потенційні порушення чи неточності. Такі підходи дозволяють підвищити якість аудиторських послуг і знизити ризик невиявлення суттєвих помилок.

Міжнародний досвід також свідчить про важливість оцінки ефективності внутрішнього контролю на підприємствах. Наприклад, під час перевірки великих корпорацій аудитори оцінюють, чи ефективно працюють механізми контролю за затвердженням витрат, чи здійснюється регулярний моніторинг за виконанням бюджетів і чи достатньо інформаційно підтримуються управлінські рішення щодо доходів і витрат. На основі таких оцінок аудитори формують рекомендації, які сприяють вдосконаленню управлінських процесів і підвищенню прозорості обліку [9, 10, 33].

Порівняльний аналіз вітчизняного та міжнародного досвіду аудиту витрат і доходів демонструє як спільні риси, так і суттєві відмінності, зумовлені різними економічними умовами, регуляторними вимогами та ступенем розвитку інституційної бази. Вітчизняна практика аудиту значною мірою орієнтована на забезпечення дотримання нормативно-правових актів, що є критично важливим для відповідності підприємств вимогам українського законодавства. Натомість міжнародна практика спрямована на оцінку ризиків та ефективності внутрішніх систем контролю, що дозволяє зосереджуватись на запобіганні потенційним викривленням у фінансовій звітності.

Одним із прикладів такої різниці є підхід до аудиту витрат, зокрема інвестиційних. У міжнародній практиці стратегічні витрати, які мають

довгостроковий вплив на фінансову стійкість підприємства, займають центральне місце. Наприклад, у випадку аудиту компаній у галузі технологій або енергетики міжнародні аудитори ретельно перевіряють інвестиційні витрати на дослідження і розробки, модернізацію обладнання чи впровадження інноваційних систем. Вони оцінюють, чи відповідають ці витрати стратегічним цілям компанії, та аналізують їхню рентабельність у перспективі.

Водночас в Україні аудиторські перевірки здебільшого зосереджені на операційних витратах, таких як витрати на сировину, оплату праці, логістику чи комунальні послуги. Це зумовлено необхідністю оцінити їхній безпосередній вплив на короткострокові фінансові результати, оскільки більшість українських підприємств функціонують в умовах високої економічної нестабільності. Наприклад, аудит виробничого підприємства в Україні часто включає детальний аналіз собівартості продукції, перевірку обґрунтованості витрат на сировину та матеріали, а також правильність розподілу загальновиробничих накладних витрат [30] .

Ще однією ключовою відмінністю є впровадження інформаційних технологій у процес аудиту. У міжнародній практиці дедалі частіше застосовуються автоматизовані інструменти для аналізу великих обсягів даних (Big Data), які дозволяють швидко виявляти аномалії у фінансовій звітності. Наприклад, за допомогою програмного забезпечення аудитори міжнародних компаній, таких як PwC чи EY, можуть аналізувати тисячі транзакцій, виявляючи невідповідності або потенційно підозрілі операції. Ці технології дозволяють не лише підвищити швидкість аудиторських перевірок, а й значно знизити ризик невиявлення суттєвих помилок або шахрайства [3].

В Україні впровадження таких технологій наразі перебуває на початковому етапі. Вітчизняні аудиторські компанії лише починають використовувати спеціалізоване програмне забезпечення, яке дозволяє автоматизувати аналіз витрат і доходів. Наприклад, деякі фірми застосовують програмні модулі для перевірки зв'язків між рахунками витрат та доходів, що дає змогу оцінити їхню коректність і відповідність обліковій політиці підприємства. Однак широке

використання Big Data та інструментів штучного інтелекту поки що обмежене через високу вартість таких рішень і недостатню технічну підготовленість підприємств.

Попри ці відмінності, як вітчизняна, так і міжнародна практика аудиту витрат і доходів мають спільну мету – забезпечити достовірність фінансової звітності та зміцнити довіру зацікавлених сторін. У глобальному контексті зростає інтеграція цих підходів. Наприклад, українські компанії, що працюють на міжнародних ринках або залучають іноземні інвестиції, дедалі частіше застосовують міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту. Це сприяє впровадженню кращих міжнародних практик і підвищенню конкурентоспроможності українських підприємств.

Теоретичні підходи до аудиту витрат і доходів формують основу для забезпечення достовірності фінансової звітності та підвищення ефективності управління підприємством. Вітчизняний досвід аудиту зосереджений на дотриманні нормативно-правових вимог і перевірці відповідності облікової політики чинним стандартам. Міжнародна практика акцентує увагу на оцінці ризиків, ефективності внутрішнього контролю та застосуванні сучасних технологій для автоматизації аудиторських процесів. Інтеграція цих підходів у діяльність українських підприємств може сприяти вдосконаленню аудиторських процедур і забезпеченню прозорості фінансової інформації.

## РОЗДІЛ 2

### МЕТОДИКА ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ВИТРАТ І ДОХОДІВ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

#### 2.1. Аналіз виробництва ігор та іграшок в Україні

Діяльність ХХХ «ХХХХ-ХХХ» здійснюється в межах виду економічної діяльності КВЕД 32.40 «Виробництво ігор та іграшок». Цей клас, згідно з офіційною класифікацією, є досить широким і включає виробництво ляльок, одягу та аксесуарів для них, іграшкових тварин, електронних ігор (шахи тощо), іграшкових моделей (електричних потягів, будівельних наборів, конструкторів), гральних карт, настільних ігор, іграшок на колесах для катання дітей (включаючи пластмасові триколісні велосипеди), а також ігор-головоломок.

Ринок іграшок в Україні історично характеризується високою залежністю від імпорту. До 85% продукції на полицях є закордонною, а частка українських виробників, хоч і зростає, досі залишається відносно невеликою, складаючи близько 15%. Вітчизняне виробництво переважно представлене дрібними та середніми компаніями, що працюють на локальних ринках, хоча існує й декілька великих гравців.

До пандемії ринок демонстрував стабільне зростання; у 2019 році його обсяг оцінювався у \$740 млн. Пандемія COVID-19 у 2020 році призвела до стагнації, проте вже у 2021 році ринок відновився і показав зростання, досягнувши обсягу \$693 млн у роздрібних цінах.

Повномасштабне вторгнення у 2022 році завдало ринку катастрофічного удару. Через масову міграцію матерів з дітьми за кордон, падіння народжуваності та загальний економічний шок, ринок у 2022 році впав майже вдвічі, до \$395 млн. Найбільше постраждав сегмент іграшок для найменших (0-3 роки), де падіння було найбільш відчутним через демографічні чинники.

Проте вже у 2023 році галузь продемонструвала значну стійкість та адаптивність, показавши зростання на 20% порівняно з 2022 роком. За прогнозами експертів, у 2024 році ринок може зрости ще на 10-15%.

Згідно з аналітичними даними YouControl, в Україні за КВЕД 32.40 зареєстровано 228 юридичних осіб та 353 ФОПи. Загальна виручка 75 ключових компаній галузі, що подали фінансову звітність за 2023 рік, сягнула 2 млрд грн. Лідерами ринку за обсягом виручки у 2023 році стали:

- ТОВ «ІНТЕЛКОМ» (пластикові іграшки) – 310,7 млн грн.
- ТОВ «ЮКРЕЙНІАН ГЕАРС» (3D-пазли) – 243,6 млн грн.
- ТОВ «ОКТО ФЕМІЛІ ГРУП» (набори для творчості) – 176,4 млн грн.

Війна та економічні чинники кардинально змінили структуру попиту та ключові тенденції ринку. Найбільш помітною зміною стало падіння попиту на іграшки для малюків віком 0-3 роки, що є прямим наслідком масової міграції та зниження народжуваності. Одночасно з цим активно зростає категорія «kidults» – іграшки для "дорослих дітей" віком 10-12 років і старше, зокрема колекційні моделі, складні конструктори та настільні ігри.

На споживчу поведінку сильно вплинули нові психологічні та культурні драйвери. Виник високий попит на іграшки з українською айдентикою; хітами стали продукти, пов'язані з героями мультфільму «Мавка», літаком «Мрія» або талісманом ДСНС псом Патроном. Іграшка почала виконувати важливу психологічну функцію: різко зріс попит на антистрес-товари (сквіші, поп-іти) та на преміальні іграшки для спільного дозвілля всієї родини, такі як дорогі набори конструкторів.

Відбулися і структурні зміни ринку. Через безпекові обмеження та неможливість повноцінного відпочинку на вулиці значно впав попит на сезонні іграшки для активних ігор на свіжому повітрі чи біля води. Водночас перенесення дати святкування Дня Святого Миколая на 6 грудня та Різдва на 25 грудня позитивно вплинуло на ринок, створивши два чіткі піки продажів замість одного розмитого.

Попри ці унікальні локальні зміни, український ринок продовжує слідувати і світовим тенденціям. Залишається актуальним попит на STEM-іграшки (наука, технології, інженерія, математика), екологічні та інклюзивні продукти (наприклад, ляльки з різними особливостями зовнішності), а також на іграшки з елементами ІІІ та «розумною» благодійністю.

2.2. Загальна характеристика підприємства та аналіз системи обліку витрат і доходів операційної діяльності

XXX «XXXX-XXXX» є одним із провідних виробників іграшок, зокрема м'яконабивних і пластмасових в Україні. Підприємство функціонує в умовах високої конкуренції, що вимагає ефективного управління витратами та максимізації доходів. Система обліку витрат і доходів на цьому підприємстві базується на сучасних принципах бухгалтерського обліку, відповідає національним стандартам і активно використовує автоматизовані інформаційні системи. Аналіз системи обліку витрат і доходів на прикладі XXX «XXXX-XXXX» за 2020-2024 роки дозволяє оцінити її ефективність, виявити сильні сторони і недоліки, а також розробити рекомендації для подальшого вдосконалення.

Таблиця 2.1

Динаміка структури витрат XXX «XXXX-XXXX» за 2020–2024 роки

| Показники                  | 2020     |      | 2021     |    | 2022     |    | 2023     |      | 2024     |      |
|----------------------------|----------|------|----------|----|----------|----|----------|------|----------|------|
|                            | рік      |      | рік      |    | рік      |    | рік      |      | рік      |      |
|                            | тис. грн | %    | тис. грн | %  | тис. грн | %  | тис. грн | %    | тис. грн | %    |
| 1                          | 2        | 3    | 4        | 5  | 6        | 7  | 8        | 9    | 10       | 11   |
| 1. Матеріальні витрати     | 36346    | 38   | 64116    | 46 | 65547    | 50 | 81336    | 48,8 | 85752    | 52,2 |
| 2. Витрати на оплату праці | 20921    | 22,7 | 32420    | 23 | 23389    | 18 | 35906    | 21,5 | 36148    | 22,0 |

Продовження таблиці 2.1

| 1                                            | 2     | 3    | 4          | 5   | 6          | 7   | 8      | 9    | 10         | 11   |
|----------------------------------------------|-------|------|------------|-----|------------|-----|--------|------|------------|------|
| 3.<br>Відрахування<br>на соціальні<br>заходи | 4068  | 4    | 5746       | 4   | 3389       | 2   | 4779   | 2,9  | 6597       | 4,0  |
| 4. Амортизація                               | 7533  | 8    | 6098       | 4   | 5001       | 4   | 5307   | 3,2  | 5629       | 3,4  |
| 5. Інші<br>операційні<br>витрати             | 25942 | 27,3 | 32478      | 23  | 33498      | 26  | 39492  | 23,7 | 30275      | 18,4 |
| Загальний                                    | 94810 | 100  | 14085<br>8 | 100 | 13082<br>4 | 100 | 166820 | 100  | 16440<br>1 | 100  |

Аналіз динаміки витрат ХХХ «XXXX-XXXX» за 2020–2024 роки виявляє нелінійну, волатильну тенденцію, що відображає реакцію підприємства на економічні та воєнні виклики. Загальні витрати продемонстрували стрімке зростання у 2021 році (до 140,9 млн грн), що свідчить про розширення діяльності. У 2022 році, внаслідок повномасштабного вторгнення, відбулося помірне скорочення загальних витрат (до 130,8 млн грн). Проте вже у 2023 році спостерігалось значне відновлення та зростання (до 166,8 млн грн), ймовірно, пов'язане з інфляцією та адаптацією, з подальшою стабілізацією у 2024 році (164,4 млн грн).

Матеріальні витрати залишаються найбільшою статтею і демонструють постійне зростання протягом усього п'ятирічного періоду. Вони збільшилися з 36,3 млн грн у 2020 році до 85,8 млн грн у 2024 році (загальний приріст +135,9%). Їх частка у загальній структурі витрат зросла з 38,3% до 52,2%. На відміну від інших статей, ці витрати продовжували зростати навіть у 2022 році (+1,4 млн грн), що свідчить про збереження виробничої активності попри кризу, хоча й зіткнувшись зі значним подорожчанням сировини. Найбільший стрибок стався у 2023 році (+15,8 млн грн), що відображає інфляційний тиск на сировину та енергоресурси.

Витрати на оплату праці та відповідні соціальні відрахування демонструють чітку реакцію на кризу. Після піку у 2021 році (сумарно 38,2 млн грн), у 2022 році відбулося різке скорочення (до 26,8 млн грн), що на 11,4 млн грн менше. Це є прямим наслідком воєнного стану, виїзду частини працівників

та оптимізації персоналу. Проте вже у 2023 році підприємство відновило і навіть перевищило докризовий рівень витрат на персонал (сумарно 40,7 млн грн), стабілізувавши цей показник у 2024 році (42,7 млн грн).

Амортизаційні витрати демонструють зміну інвестиційної політики. У 2020-2022 роках спостерігалось стабільне зниження (з 7,5 млн грн до 5,0 млн грн), що свідчило про старіння активів або їх вибуття без заміни. Однак у 2023-2024 роках ця тенденція змінилася на протилежну, і витрати на амортизацію почали повільно зростати (до 5,6 млн грн у 2024 р.), що вказує на відновлення інвестицій в основні засоби.

Інші операційні витрати (що охоплюють адміністративні, збутові та інші потреби) демонстрували стійку тенденцію до зростання з 2020 по 2023 рік (з 25,9 млн грн до піку в 39,5 млн грн). Це свідчило про загальне розширення масштабів діяльності. Проте у 2024 році відбулося різке скорочення цієї статті на 9,2 млн грн (до 30,3 млн грн). Це вказує на цілеспрямовану політику оптимізації та посилення контролю над непрямими витратами у 2024 році.

Загалом, динаміка витрат підприємства відображає різні етапи управління кризою. 2021 рік був періодом активного нарощування обсягів. 2022 рік став періодом вимушеної адаптації: попри збереження матеріальних витрат, підприємство радикально скоротило витрати на персонал. 2023 рік характеризувався відновленням (витрати на персонал повернулися) та інфляційним тиском (матеріальні та інші витрати досягли піку). Нарешті, 2024 рік виглядає як етап стабілізації та свідомої оптимізації, де основним джерелом економії стало скорочення «Інших операційних витрат».

Таблиця 2.2

Розподіл доходів XXXX «XXXXXX-XXXX» за джерелами за 2020–2024 роки

| Показники                                | 2020 рік | 2021 рік | 2022 рік | 2023 рік | 2024 рік |
|------------------------------------------|----------|----------|----------|----------|----------|
| 1                                        | 2        | 3        | 4        | 5        | 6        |
| 1. Чистий дохід від реалізації продукції | 88 282   | 117 995  | 132 080  | 138 855  | 152 153  |

Продовження таблиці 2.2

| 1                                             | 2      | 3       | 4       | 5      | 6       |
|-----------------------------------------------|--------|---------|---------|--------|---------|
| 2. Собівартість реалізованої продукції        | 72 594 | 102 552 | 102 014 | 99 656 | 129 122 |
| 3. Інші операційні доходи                     | 7 860  | 7 751   | 7 396   | 4 934  | 5 084   |
| 4. Адміністративні витрати                    | 4 409  | 4 371   | 4 929   | 6 562  | 5 089   |
| 5. Витрати на збут                            | 6 441  | 14 760  | 23 953  | 30 552 | 22 515  |
| 6. Інші операційні витрати                    | 9 774  | 3 432   | 8 067   | 6 606  | 6 471   |
| 7. Інші фінансові доходи                      | 4      | -       | -       | 13     | 6       |
| 8. Фінансові витрати                          | 2 563  | 171     | 79      | 112    | 670     |
| 9. Інші витрати                               | 2      | -       | -       | -      | -       |
| 10. Витрати з податку на прибуток*            | 77     | 132     | 143     | 250    | 258     |
| 11. Чистий фінансовий результат<br>(Прибуток) | 286    | 328     | 291     | 64     | 111     |

Примітка: Показник «Витрати (дохід) з податку на прибуток» у звітах за 2022-2024 рр. відображено як дохід, але для узгодження з даними 2020-2021 рр. та математикою розрахунку чистого прибутку, тут він наведений як абсолютна величина витрат

Аналіз доходів XXXX «XXXXX-XXXX» за 2020–2022 роки демонструє стабільну тенденцію до їхнього зростання, що є результатом збільшення обсягів реалізації продукції. Загальні доходи підприємства зросли з 96,146 тис. грн у 2020 році до 139,476 тис. грн у 2022 році, що свідчить про приріст на 43,330 тис. грн за три роки. Така динаміка демонструє стійке зростання та ефективність основної діяльності підприємства, особливо в умовах економічної нестабільності.

Чистий дохід від реалізації продукції залишається ключовим і практично єдиним джерелом надходжень, що підкреслює основну спеціалізацію компанії. У 2020 році він становив 88,282 тис. грн, у 2021 році стрімко зріс до 117,995 тис. грн, показавши приріст на 29,713 тис. грн. У 2022 році, незважаючи на складні умови, доходи від реалізації продовжили зростати і досягли 132,080 тис. грн, що на 14,085 тис. грн більше, ніж у 2021 році. Це свідчить про високий попит на продукцію компанії, успішне утримання ринкових позицій та, можливо, адаптацію цінової політики [4].

Інші операційні доходи мають незначну частку в загальній структурі і демонструють тенденцію до зниження. У 2020 році цей показник становив 7,860 тис. грн, у 2021 році зменшився до 7,751 тис. грн, а у 2022 році — до 7,396 тис. грн. Таке незначне скорочення може бути пов'язане зі зменшенням доходів від

неосновної діяльності. Інші фінансові доходи були зафіксовані лише у 2020 році в мінімальному обсязі 4 тис. грн, що робить цей вид доходу несуттєвим для загального аналізу .

Загалом, аналіз доходів XXXX «XXXXXX-XXXX» за три роки свідчить про високу стійкість та успішну операційну діяльність. Основний і майже весь приріст доходів забезпечується за рахунок збільшення обсягів реалізації основної продукції, що вказує на ефективність обраної бізнес-стратегії та здатність компанії адаптуватися і зростати навіть у кризових умовах.

Таблиця 2.3

Порівняння витрат на одиницю продукції за категоріями на  
XXXX «XXXXXX-XXXX» за 2020–2024 роки

| Показники (Елементи операційних витрат)  | 2020 рік | 2021 рік | 2022 рік | 2023 рік | 2024 рік |
|------------------------------------------|----------|----------|----------|----------|----------|
| 1. Матеріальні витрати                   | 0,412    | 0,543    | 0,496    | 0,586    | 0,564    |
| 2. Витрати на оплату праці               | 0,237    | 0,275    | 0,177    | 0,259    | 0,238    |
| 3. Відрахування на соціальні заходи      | 0,046    | 0,049    | 0,026    | 0,034    | 0,043    |
| 4. Амортизація                           | 0,085    | 0,052    | 0,038    | 0,038    | 0,037    |
| 5. Інші операційні витрати               | 0,294    | 0,275    | 0,254    | 0,284    | 0,199    |
| Разом операційні витрати на 1 грн доходу | 1,074    | 1,194    | 0,990    | 1,201    | 1,080    |

Аналіз динаміки витрат на 1 гривню реалізованої продукції XXX «XXXX-XXX» за 2020–2024 роки демонструє значні коливання в ефективності операційної діяльності. Цей показник, що відображає, скільки копійок витрат несе підприємство для отримання однієї гривні доходу, виявився нестабільним та у більшості періодів перевищував 1 гривню.

Загальна сума операційних витрат на 1 гривню доходу у 2020 році складала 1,074 грн. У 2021 році ефективність різко погіршилася, і показник зріс до 1,194 грн, що свідчить про збитковість операційної діяльності. 2022 рік став винятком та продемонстрував найвищу ефективність за п'ятирічний період: загальні витрати знизилися до 0,990 грн на 1 гривню доходу. Це покращення було досягнуто переважно за рахунок різкого скорочення питомої ваги витрат на оплату праці (падіння з 0,275 грн до 0,177 грн) та відрахувань на соціальні заходи

(з 0,049 грн до 0,026 грн). Це, ймовірно, є наслідком вимушеної оптимізації персоналу в перший рік повномасштабного вторгнення.

Однак у 2023 році ситуація кардинально погіршилася. Загальні витрати на 1 гривню доходу досягли п'ятирічного максимуму – 1,201 грн. Ключовим фактором цього падіння стало значне зростання матеріальних витрат (до 0,586 грн), а також повернення витрат на оплату праці до рівня 2021 року (0,259 грн).

У 2024 році спостерігається певне покращення порівняно з кризовим 2023 роком – загальний показник знизився до 1,080 грн. Це було досягнуто завдяки суттєвій оптимізації "Інших операційних витрат", питома вага яких впала з 0,284 грн до 0,199 грн. Проте матеріальні витрати (0,564 грн) та витрати на оплату праці (0,238 грн) залишаються на високому рівні, що продовжує утримувати загальні витрати вище точки беззбитковості.

Загалом, аналіз свідчить, що підприємство стикається з серйозними викликами у контролі над витратами. Ключовою проблемою є висока і зростаюча матеріаломісткість продукції (матеріальні витрати зросли з 0,412 грн до 0,564 грн за п'ять років), яку не вдається повністю компенсувати ціною реалізації.

Таблиця 2.4

Ефективність облікової системи XXXX «XXXXXX-XXXX»

| Критерій оцінки                | Рівень ефективності (високий/середній/низький) | Оцінка у балах (1-10) | Коментар                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|--------------------------------|------------------------------------------------|-----------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1                              | 2                                              | 3                     | 4                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| Точність облікових даних       | Високий                                        | 9                     | Система автоматизована за допомогою «1С: Підприємство». Аудиторські перевірки робочих документів (рахунки 101, 103-106; звірка каси, поточного рахунку, дебіторської заборгованості; розрахунки зарплати) не виявили відхилень. Зовнішній аудиторський висновок за 2020-2021 рр. був безумовно-позитивним |
| Швидкість формування звітності | Високий                                        | 8                     | Використовується автоматизована система «1С: Підприємство», яка зазвичай дозволяє швидко генерувати звіти. Звіти подаються онлайн. Можливі затримки при формуванні складних звітів для підприємства такого розміру не виключені, але не задокументовані.                                                  |

Продовження таблиці 2.4

| 1                                | 2                                              | 3                     | 4                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|----------------------------------|------------------------------------------------|-----------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Деталізація витрат і доходів     | Високий                                        | 9                     | Система підтримує деталізацію витрат за елементами (матеріальні, оплата праці, соц. заходи, амортизація, інші) та статтями калькуляції для одиниці продукції. Доходи відстежуються переважно від реалізації продукції за видами, також ідентифікуються інші операційні доходи.                                  |
| Критерій оцінки                  | Рівень ефективності (високий/середній/низький) | Оцінка у балах (1-10) | Коментар                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| Інтеграція з іншими підсистемами | Середній                                       | 7                     | Використовується «1С: Підприємство» – інтегрована платформа. Документація підтверджує автоматизацію обліку зарплати, основних засобів, податків, що свідчить про інтеграцію в межах бухгалтерських функцій. Рівень інтеграції з можливими окремими операційними системами (виробництво, склад) не деталізовано. |
| Адаптація до змін законодавства  | Середній                                       | 7                     | Підприємство веде облік за НП(С)БО та подає необхідну звітність. Використання стандартного для України ПЗ "1С: Підприємство" зазвичай забезпечує своєчасні оновлення під законодавчі зміни, хоча специфічні дані про легкість/швидкість адаптації на підприємстві відсутні.                                     |
| Витрати на підтримку системи     | Середній                                       | 5                     | Конкретні дані відсутні. Оцінка базується на загальному розумінні, що підтримка «1С: Підприємство» (ліцензії, оновлення, можлива підтримка партнерів) для підприємства зі 150 співробітниками потребує помірних, але не нульових витрат.                                                                        |

Оцінка ефективності облікової системи ХХХ «XXXX-XXX» (Таблиця 2.4) показує високий рівень за більшістю критеріїв, проте деякі аспекти потребують уваги.

Точність облікових даних (9 балів) є високою. Система "1С: Підприємство" мінімізує ризик помилок. Аудиторські перевірки робочих документів (рахунки основних засобів, каса, дебіторська заборгованість, розрахунки зарплати) не

виявили відхилень, а зовнішній аудиторський висновок за 2020-2021 рр. був безумовно-позитивним .

Швидкість формування звітності (8 балів) також висока. Система «1С» дозволяє оперативно генерувати звіти, які подаються онлайн. Можливі затримки при формуванні складних звітів не задокументовані.

Деталізація витрат і доходів (9 балів) підтверджує високу ефективність. Система забезпечує детальний розподіл витрат за елементами та статтями калькуляції, а доходи – за видами продукції та іншими надходженнями . Це створює можливість для глибокого фінансового аналізу.

Інтеграція з іншими підсистемами (7 балів) оцінена як середня. «1С» є інтегрованою платформою, що підтверджує автоматизацію обліку зарплати, ОЗ та податків. Однак рівень інтеграції з операційними системами (виробництво, склад) не деталізовано, що може потребувати доопрацювання.

Адаптація до змін законодавства (7 балів) на середньому рівні. Використання стандартного ПЗ «1С» зазвичай забезпечує своєчасні оновлення, і підприємство веде облік за НП(С)БО .

Витрати на підтримку системи (5 балів) оцінені як середні. Конкретні дані відсутні, але підтримка «1С» для підприємства такого розміру потребує регулярних помірних витрат .

Загалом, облікова система XXXX «XXXX-XXXX» має високий рівень точності, швидкості та деталізації. Водночас середній рівень інтеграції та помірні витрати на підтримку свідчать про потенціал для подальшого вдосконалення.

Аналіз системи обліку витрат і доходів на прикладі XXXX «XXXX-XXX» свідчить про добрий рівень організації облікових процесів і ефективне використання сучасних технологій. Однак є аспекти для вдосконалення, наприклад, посилення аналітичної складової обліку та, можливо, подальша інтеграція операційних даних для забезпечення масштабованості та адаптивності облікової системи. Це дозволить підприємству ефективніше управляти своїми ресурсами та зміцнювати позиції на ринку.

### 2.3. Методика аудиторської перевірки витрат і доходів підприємства

Аудиторська перевірка витрат і доходів підприємства є важливим етапом контролю фінансово-господарської діяльності. Її мета полягає у забезпеченні достовірності фінансової звітності, виявленні помилок, недоліків чи порушень у системі обліку, а також оцінці відповідності операцій встановленим нормам і стандартам. Методика проведення аудиторської перевірки базується на міжнародних і національних стандартах аудиту, які визначають основні етапи, підходи та методи перевірки.

Етапи аудиторської перевірки є чітко структурованим процесом, який забезпечує якість і достовірність проведеного аналізу витрат і доходів підприємства. Кожен етап має свої специфічні завдання, методи та процедури, які дозволяють аудитору глибоко зануритися в специфіку діяльності підприємства, виявити можливі недоліки та порушення, а також надати рекомендації для їхнього усунення.

На підготовчому етапі аудитор ставить перед собою цілі перевірки, які базуються на аналізі специфіки діяльності підприємства, його організаційної структури та облікової політики. Цей етап включає детальне ознайомлення з фінансовими документами, договорами, внутрішніми регламентами, що дозволяє зрозуміти основні ризики, які можуть виникати в процесі обліку витрат і доходів. Наприклад, якщо підприємство займається виробництвом, аудитору важливо ознайомитися з технологічними процесами, які впливають на структуру витрат, такими як використання сировини, виробничі накладні витрати, оплата праці. Особлива увага приділяється оцінці ризиків суттєвих викривлень, які можуть виникати через помилки в обліку або шахрайські дії. На основі зібраної інформації аудитор розробляє програму перевірки, яка містить перелік необхідних тестів і процедур для аналізу витрат і доходів, враховуючи специфіку підприємства та можливі ризики [6, 12].

Основний етап перевірки включає детальний аналіз витрат і доходів підприємства. Перевірка витрат розпочинається з аналізу їхньої класифікації за елементами та функціями. Аудитор оцінює, чи відповідає обрана класифікація

вимогам стандартів бухгалтерського обліку та чи відображає вона реальні витрати підприємства. Наприклад, матеріальні витрати перевіряються на основі накладних, рахунків-фактур, договорів із постачальниками, що підтверджують закупівлю сировини чи товарів. Трудові витрати оцінюються за таблицями обліку робочого часу, нарахуваннями заробітної плати та розрахунково-платіжними відомостями. Аналіз накладних витрат включає перевірку методів їхнього розподілу між об'єктами обліку, таких як нормативний або пропорційний методи. Наприклад, витрати на утримання офісу можуть розподілятися між виробничими підрозділами залежно від площі приміщення, яку вони займають.

Перевірка доходів включає оцінку їхньої класифікації за джерелами та методів їхнього визнання. Аудитор аналізує операційні доходи від реалізації продукції, послуг чи товарів, використовуючи первинні документи, такі як акти виконаних робіт, договори, видаткові накладні. Особливу увагу приділяють довгостроковим договорам, для обліку яких застосовуються спеціальні методи, такі як метод відсотка завершеності або метод завершення контракту. Наприклад, у будівельній галузі доходи визнаються пропорційно до завершення етапів робіт, що забезпечує точність обліку та відповідність принципу нарахування. Перевіряється, чи визнаються доходи у звітності в момент їхнього виникнення, а не при фактичному отриманні коштів, що є основною вимогою стандартів обліку.

Заключний етап аудиторської перевірки завершується формуванням висновків і підготовкою звіту. Аудитор узагальнює результати перевірки, описує виявлені недоліки, помилки чи порушення, якщо такі мали місце, та надає рекомендації щодо їхнього усунення. У разі виявлення суттєвих викривлень аудитор може запропонувати переглянути облікову політику підприємства чи впровадити додаткові заходи внутрішнього контролю. Якщо перевірка не виявила значних недоліків, аудитор формує позитивний висновок, який підтверджує достовірність фінансової звітності підприємства та відповідність її вимогам стандартів бухгалтерського обліку.

Методи, які застосовуються під час аудиторської перевірки, є ключовими інструментами для забезпечення ефективного і точного аналізу витрат і доходів підприємства. Вони дозволяють аудитору виявити можливі викривлення, оцінити достовірність даних і перевірити відповідність облікової політики встановленим стандартам. Кожен метод має свою специфіку і застосовується залежно від завдань перевірки, обсягу операцій і рівня ризику, пов'язаного з фінансовою звітністю підприємства.

Аналітичні процедури є одним із основних методів аудиторської перевірки, що використовуються для вивчення співвідношень між різними фінансовими показниками. Аудитор аналізує динаміку витрат і доходів, порівнює їх з попередніми періодами, плановими показниками або галузевими стандартами. Наприклад, різке зростання витрат на маркетинг або рекламу може сигналізувати про можливі перевитрати чи помилки в їхньому обліку. Такі відхилення стають об'єктом детального аналізу, під час якого аудитори вивчають документи, які підтверджують доцільність і обґрунтованість витрат. Аналітичні процедури також дозволяють оцінити ефективність діяльності підприємства, виявити тенденції у зміні витрат і доходів, що може свідчити про проблеми в управлінні ресурсами або плануванні.

Вибіркові перевірки є іншим важливим методом, що дозволяє аудитору зосередитися на найбільш критичних аспектах обліку без необхідності аналізу кожного документа. Цей підхід базується на принципі репрезентативності: аудитор обирає зразки документів, таких як рахунки-фактури, накладні, акти виконаних робіт, які найбільш імовірно можуть містити помилки або викривлення. Наприклад, якщо під час аналізу операцій із постачальниками виявляються підозрілі суми чи незвичайні умови, аудитор може вибрати кілька зразків для детальної перевірки. Це дозволяє ефективно використовувати час і ресурси, фокусуючись на найбільш ризикових операціях. Завдяки цьому методу можна виявити недоліки в облікових процедурах, помилки в розрахунках або невідповідність документів встановленим стандартам.

Тестування внутрішнього контролю є ще одним методом, що забезпечує оцінку ефективності процедур, які використовуються підприємством для контролю за правильністю обліку витрат і доходів. Аудитор аналізує, наскільки ефективно працює система внутрішнього контролю, чи дотримуються процедури затвердження витрат, чи існують механізми перевірки розрахунків. Наприклад, аудитор може перевірити, чи перевіряються всі накладні витрати відповідальними особами перед їхнім затвердженням, чи є регулярний моніторинг відповідності витрат плановим показникам. Якщо виявляється, що контрольні процедури є недостатньо ефективними, аудитор може запропонувати рекомендації для їхнього вдосконалення.

Кожен із цих методів спрямований на забезпечення глибокого розуміння фінансових операцій підприємства і виявлення можливих викривлень чи порушень. Аналітичні процедури дозволяють оцінити загальний стан обліку, вибіркові перевірки фокусуються на критичних аспектах, а тестування внутрішнього контролю забезпечує оцінку надійності облікових процесів. Використання цих методів у комплексі дозволяє аудитору отримати об'єктивну картину фінансового стану підприємства, забезпечуючи прозорість і достовірність фінансової звітності [54, 60].

Аудиторська перевірка, як складний і відповідальний процес, нерідко супроводжується низкою проблем і викликів, які можуть ускладнити роботу аудитора та вплинути на якість перевірки. Однією з найпоширеніших проблем є відсутність необхідних документів, що значно ускладнює оцінку достовірності даних у фінансовій звітності підприємства. Первинні документи, такі як накладні, рахунки-фактури, акти виконаних робіт або договори, є основою для обґрунтування витрат і доходів. Якщо таких документів бракує або вони оформлені з порушеннями, аудитор стикається з труднощами у підтвердженні законності та обґрунтованості фінансових операцій. Наприклад, відсутність накладних на сировину може викликати сумніви у правдивості даних про собівартість продукції.

Ще однією значною проблемою є недоліки в обліковій політиці підприємства. Невизначеність у методах обліку або їх невідповідність стандартам може стати серйозною перешкодою для проведення якісної перевірки. Наприклад, якщо підприємство не дотримується принципу нарахування або неправильно класифікує витрати, це може призвести до викривлення фінансових результатів. У таких випадках аудитор повинен не лише аналізувати наявні дані, але й рекомендувати зміни до облікової політики, що значно ускладнює його роботу та вимагає додаткового часу і ресурсів.

Обмежений доступ до інформації є ще одним викликом, з яким може зіткнутися аудитор. Підприємства іноді навмисно або через організаційні проблеми не надають усього необхідного обсягу даних, що значно ускладнює процес перевірки. Наприклад, аудитор може не отримати доступу до внутрішніх звітів, банківських виписок або баз даних, що створює ризики для об'єктивності перевірки. Особливо складною є ситуація, коли підприємство використовує застарілі або локальні системи обліку, які не забезпечують інтеграції даних і не відповідають сучасним вимогам прозорості. У таких випадках аудитору доводиться покладатися на вибіркові перевірки або здійснювати розрахунки вручну, що може негативно вплинути на об'єктивність висновків.

Крім того, значною перешкодою є недоліки у внутрішній системі контролю підприємства. Якщо система внутрішнього контролю є недостатньо ефективною, аудитору складніше ідентифікувати потенційні викривлення або помилки у фінансовій звітності. Наприклад, відсутність процедури затвердження накладних витрат або перевірки договорів може призвести до значних похибок у даних. У таких умовах аудитору доводиться проводити додаткові тести й аналізи, що збільшує тривалість перевірки.

Методика аудиторської перевірки витрат і доходів підприємства є багаторівневим процесом, який охоплює аналіз облікової політики, перевірку класифікації та обґрунтованості витрат і доходів, оцінку ефективності внутрішнього контролю. Використання системного підходу до аудиту дозволяє

забезпечити достовірність фінансової звітності та підвищити ефективність управління фінансовими ресурсами підприємства.

#### 2.4. Оцінка ефективності аудиторського контролю витрат і доходів операційної діяльності підприємства

Ефективність аудиторського контролю витрат і доходів є ключовим фактором для забезпечення фінансової стабільності, прозорості діяльності та вдосконалення управлінських процесів на підприємстві. ХХХ «ХХХХ-ХХХХ», маючи розгалужену структуру фінансових потоків, потребує ретельного аудиту для запобігання помилкам, недолікам в обліку та зниження ризиків викривлення звітності. Оцінка дієвості такого контролю включає аналіз методів перевірки, відповідності стандартам, виявлення проблемних зон та надання рекомендацій.

Проведений аудит у ХХХ «ХХХХ-ХХХХ» за 2020–2021 роки засвідчив високу якість ведення обліку та належний рівень внутрішнього контролю протягом цього періоду. Зовнішніми аудиторами було надано безумовно-позитивний висновок, що підтверджує відсутність суттєвих недоліків чи помилок, здатних спотворити фінансову звітність.

Під час перевірки не було виявлено значних відхилень у ключових сферах обліку витрат та доходів. Зокрема, підтверджено коректність класифікації витрат відповідно до НП(С)БО 16 «Витрати» та облікової політики, дотримання принципу нарахування при визнанні доходів та витрат у відповідних звітних періодах, а також належне документальне підтвердження господарських операцій. Вибіркові перевірки документів, проведені під час практики, також не виявили значних розбіжностей в оформленні операцій з основними засобами, грошовими коштами, розрахунками та заробітною платою. Крім того, не зафіксовано помилок у розрахунках та розподілі накладних витрат, що важливо для правильного формування собівартості продукції. Також не виявлено

невідповідностей у визнанні доходів, в тому числі за можливими довгостроковими угодами, які, ймовірно, не є суттєвими для основного виду діяльності підприємства.

Відсутність виявлених суттєвих помилок підтверджує висновок аудиторів про те, що фінансова звітність XXX «XXXX-XXXX» за 2020-2021 рр. достовірно та повно відображає фінансовий стан і результати діяльності [22, 27]. Це також опосередковано свідчить про надійність використовуваної облікової системи «1С: Підприємство» та внутрішнього контролю на підприємстві у досліджуваному періоді.

Внаслідок позитивних результатів перевірки, яка не ідентифікувала суттєвих недоліків, що вимагали б виправлення чи значного вдосконалення облікових процедур, формальні рекомендації щодо усунення порушень не формувалися. Їх відсутність є прямим наслідком позитивних висновків аудиту та підтверджує адекватність і відповідність чинному законодавству та стандартам бухгалтерського обліку застосовуваних на XXX «XXXX-XXXX» методик обліку, системи внутрішнього контролю та облікової політики протягом 2020-2021 років.

Також аудиторська перевірка підтвердила адекватність облікової політики, що застосовується в XXX «XXXX-XXXX». Це є важливим свідченням того, що підприємство використовує обґрунтовані та послідовні методи ведення бухгалтерського обліку, які відповідають вимогам чинного законодавства та стандартам. В ході аудиту було проаналізовано Наказ про облікову політику підприємства. Перевірка, зокрема за допомогою анкети вивчення облікової політики, охопила ключові елементи: методи оцінки вибуття запасів (застосовується метод середньозваженої собівартості), визначення одиниці запасів, методи амортизації основних засобів та нематеріальних активів (використовується прямолінійний метод), методи нарахування амортизації малоцінних необоротних матеріальних активів, а також порядок формування резервів та відображення фінансових інвестицій.

Аудитори встановили, що обрані підприємством методи обліку відповідають Національним положенням (стандартам) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) та застосовуються послідовно протягом звітного періоду. Не було виявлено суттєвих відхилень або невідповідностей у застосуванні задекларованих методів, що підтверджує коректність методологічної основи обліку витрат, доходів, активів та зобов'язань.

Відповідність та послідовність застосування облікової політики є однією з ключових передумов для формування достовірної фінансової звітності. Саме тому адекватність облікової політики ХХХ «ХХХХ-ХХХХ» стала важливою підставою для надання безумовно-позитивного аудиторського висновку за 2020-2021 роки. Це підтверджує, що облікова політика підприємства забезпечувала надійну базу для відображення його фінансового стану та результатів діяльності протягом досліджуваного періоду.

## РОЗДІЛ 3

### ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ВИТРАТ І ДОХОДІВ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

#### 3.1. Рекомендації щодо удосконалення обліку та аудиту витрат і доходів операційної діяльності підприємства

Структура обліку та аудиту витрат і доходів підприємства є однією з ключових складових його фінансового управління. Вдосконалення цих процесів потребує комплексного підходу, який враховує специфіку діяльності підприємства, сучасні тенденції в обліку, нормативно-правові вимоги, а також технологічні можливості. XXX «XXXX-XXXX», як одне з провідних підприємств України у галузі виробництва іграшок, має значний потенціал для покращення своїх облікових і аудиторських процесів. Це дозволить підвищити ефективність управління ресурсами, забезпечити достовірність фінансової звітності та зміцнити конкурентні позиції.

Аналіз у Розділі 2 показав, що попри високий рівень точності (9/10) та деталізації (9/10) фінансового обліку, підтверджений безумовно-позитивним аудиторським висновком за 2020-2021 рр., підприємство стикається з суттєвими викликами в операційній ефективності. Ключовими проблемами є висока та зростаюча матеріаломісткість продукції та операційна збитковість у більшості досліджуваних періодів. Таким чином, рекомендації мають бути спрямовані на посилення управлінського обліку та аналітичного контролю.

Одним із напрямів вдосконалення є впровадження сучасних методів управлінського обліку. Наявна деталізація витрат в системі "1С: Підприємство" є достатньою для фінансової звітності, але її необхідно розширити для управлінських потреб. Зокрема, впровадження обліку за центрами відповідальності дозволить керівництву оцінювати ефективність роботи кожного структурного підрозділу (виробничих цехів, відділу збуту) [13, 56]. Це

дасть змогу чітко ідентифікувати джерела перевитрат, особливо в частині матеріальних витрат, та підвищити мотивацію керівників підрозділів до раціонального використання ресурсів.

По-друге, необхідно поглибити автоматизацію та інтеграцію облікових процесів. Аналіз показав середній рівень інтеграції системи «1С» (7/10) , а зв'язок з виробничими та складськими підсистемами не був деталізований. Рекомендується провести повну інтеграцію даних між бухгалтерією, складом та виробництвом. Це дозволить автоматично відображати витрати на матеріали в обліку при їхньому списанні у виробництво, забезпечуючи керівництво даними в режимі реального часу. Це є критично важливим для контролю над матеріаломісткістю. Як зазначено у меті дослідження, обґрунтування впровадження хмарної ERP-системи, такої як Odoo, є пріоритетним напрямом для досягнення цієї мети.

Щодо вдосконалення аудиторських процесів, важливо посилити аналітичну складову та створити функцію внутрішнього аудиту. Зовнішній аудит охопив лише 2020-2021 роки , тоді як операційні проблеми загострилися у 2022-2024 роках . Роль внутрішнього аудиту має полягати не лише у виявленні помилок, але й у їх попередженні [14, 36] . Для XXX «XXXX-XXXX» це означає впровадження регулярного моніторингу ключових операційних ризиків, зокрема щомісячного аналізу динаміки матеріальних витрат та собівартості за видами продукції, порівняння їх з бюджетними показниками та виявлення нетипових відхилень.

Ще одним важливим напрямом є поступова адаптація облікової політики підприємства до міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Наразі підприємство використовує НП(С)БО. Перехід на МСФЗ у майбутньому забезпечить більш прозоре відображення фінансових результатів, що є важливим для залучення інвестицій або виходу на міжнародні ринки, що актуально для провідного виробника іграшок.

Важливо також забезпечити прозорість і відкритість облікових процесів. Практику проведення зовнішнього аудиту слід зробити регулярною, оскільки

вона забезпечує об'єктивну оцінку облікових процесів та дозволяє виявити недоліки, які могли бути пропущені.

Загалом, рекомендації щодо вдосконалення обліку та аудиту витрат і доходів XXX «XXXX-XXXX» мають включати впровадження сучасних технологій (зокрема, повноцінної ERP-системи), посилення управлінської складової обліку (центри відповідальності) та створення дієвої системи внутрішнього контролю. Комплексний підхід до вирішення цих завдань дозволить підприємству підвищити ефективність управління ресурсами, вирішити проблему високої собівартості та забезпечити стійке фінансове зростання.

### 3.2. Обґрунтування доцільності впровадження хмарної ERP-системи

Аналіз, проведений у Розділі 2, виявив фундаментальну проблему XXX «XXXXXX-XXXX»: незважаючи на високу точність фінансового обліку, що підтверджено безумовно-позитивним аудиторським висновком, підприємство стикається з серйозними викликами в операційній ефективності. Ключовими проблемами є висока та зростаюча матеріаломісткість продукції та, як наслідок, операційна збитковість у більшості досліджених періодів (зокрема, 1,201 грн витрат на 1 грн доходу у 2023 році) .

Існуюча система «1С: Підприємство», хоча й ефективно вирішує завдання фінансового та податкового обліку , історично не створювалася як повноцінна інтегрована ERP-система для управління виробництвом. Її архітектура зосереджена насамперед на бухгалтерії, а не на оперативному контролі виробничих процесів. Це повністю підтверджується аналізом з Розділу 2: система має лише середній рівень інтеграції (7/10) та не забезпечує необхідного зв'язку з виробничими та складськими процесами. Це створює інформаційний розрив між даними бухгалтерії та реальною ситуацією на виробництві, не дозволяючи керівництву вчасно реагувати на перевитрати матеріалів.

Окрім цих архітектурних недоліків, фундаментальною проблемою є російське походження даного програмного забезпечення. Використання системи, розробленої та підтримуваної в країні-агресорі, створює для XXXX «XXXX-XXXX» низку критичних ризиків:

Ризики безпеки: Потенційна вразливість до кібератак та висока ймовірність витоку конфіденційних комерційних даних про діяльність провідного українського виробника.

Ризики підтримки: Фактична відсутність офіційної підтримки та оновлень від розробника, що унеможлиблює своєчасну адаптацію до швидких змін в українському законодавстві та створює ризики зупинки бізнес-процесів.

Законодавчі та репутаційні ризики: Зростаючий тиск з боку держави та суспільства щодо відмови від продуктів, які фінансують економіку агресора.

Таким чином, подальша залежність від «1С» є не лише операційно неефективною, але й стратегічно небезпечною для стабільної діяльності підприємства.

Для вирішення цих комплексних завдань (і операційних, і безпекових) підприємству необхідний перехід на сучасну, гнучку та безпечну платформу. Як зазначено в анотації, перспективним рішенням є впровадження хмарної ERP-системи, зокрема Odoo [21, 60] .

Вибір Odoo обґрунтовується на тлі розгляду інших провідних світових та вітчизняних ERP-систем. На ринку існують потужні "важковагові" рішення, такі як SAP (наприклад, SAP S/4HANA Cloud) або Microsoft Dynamics 365 Business Central. Вони пропонують надзвичайно глибоку функціональність та є світовими стандартами для великих корпорацій. Однак для підприємства розміру XXX «XXXX-XXXX», яке здійснює міграцію з "1С", ці системи часто виявляються надмірно дорогими, складними та вимагають тривалого впровадження, що в умовах воєнної економіки є суттєвим недоліком.

З іншого боку, існують вітчизняні ERP-системи (наприклад, IT-Enterprise, MASTER:ERP), перевагою яких є глибока адаптація до українських стандартів

П(С)БО та податкового законодавства, що значно спрощує перехід для бухгалтерії.

На цьому тлі Odoo (бельгійська розробка) виглядає оптимальним компромісним рішенням. Ця система пропонує ключові переваги:

Повноцінний функціонал (включно з MRP): На відміну від «1S», Odoo є повноцінною ERP з потужним модулем «Виробництво» (MRP), здатним вирішити проблему контролю матеріаломісткості через деталізовані специфікації (BOM) та розрахунок фактичної собівартості.

Повна інтеграція: Система безшовно інтегрує «Виробництво», «Склад» та «Бухгалтерський облік», усуваючи «середній рівень інтеграції» поточної системи.

Гнучкість та вартість: Завдяки модульній структурі (підприємство платить лише за потрібний функціонал) та моделі з відкритим кодом, Odoo пропонує значно нижчу загальну вартість володіння (TCO) порівняно з SAP чи Microsoft, залишаючись при цьому гнучкою для налаштувань.

Безпека та суверенітет: Як продукт неросійського походження, Odoo повністю знімає ризики безпеки та санкцій, пов'язані з ПЗ країни-агресора.

Таким чином, обґрунтований у даній роботі перехід з «1С» на хмарну ERP-систему Odoo є не просто технологічним оновленням, а стратегічним управлінським рішенням. Воно дозволяє одночасно вирішити два завдання: по-перше, усунути операційні недоліки та отримати контроль над собівартістю, і, по-друге, ліквідувати критичні ризики безпеки, пов'язані з використанням програмного забезпечення країни-агресора.

## ВИСНОВКИ

Отже, у цій магістерській роботі було здійснено комплексне дослідження теоретичних, методичних та практичних аспектів обліку і аудиту витрат та доходів підприємства операційної діяльності. Аналізовано основні поняття, класифікації, принципи та підходи до обліку витрат і доходів, що дозволило систематизувати знання у цій сфері, а також визначити ключові напрямки вдосконалення облікових процесів у сучасних умовах.

Робота розпочалася з розкриття теоретичних засад обліку витрат і доходів, які є основою формування фінансових результатів підприємства. На основі дослідження нормативно-правового регулювання, зокрема НП(С)БО 15 «Доходи» і НП(С)БО 16 «Витрати», а також міжнародних стандартів фінансової звітності, було визначено підходи до визнання, оцінки та класифікації витрат і доходів. Дослідження вітчизняного і міжнародного досвіду показало, що в умовах глобалізації особливе значення має гармонізація облікових стандартів, що сприяє підвищенню прозорості та довіри до фінансової інформації.

Особливу увагу приділено методиці обліку та аудиту. У другому розділі було досліджено специфіку галузі, в якій працює підприємство. Проведено аналіз ринку виробництва ігор та іграшок в Україні (КВЕД 32.40), виявлено його поточні тенденції, проблеми та високу залежність від імпорту. Практичний аналіз на прикладі ХХХ «ХХХХ-ХХХХ» показав, що підприємство, використовуючи систему «1С: Підприємство», має високий рівень точності фінансового обліку. Однак, аналіз фінансових показників виявив суттєві недоліки в операційній ефективності, зокрема високу та зростаючу матеріаломісткість та операційну збитковість у більшості періодів, що свідчить про недостатність наявної системи для завдань управлінського контролю.

У роботі також розкрито методичні засади аудиту витрат і доходів . Оцінка ефективності аудиторського контролю на прикладі ХХХ «XXXX-XXXX» показала, що зовнішній аудит за 2020-2021 рр. надав безумовно-позитивний висновок , підтвердивши адекватність облікової політики . Однак, було зроблено висновок, що такий аудит, сфокусований на фінансовій звітності, не виявляє глибоких операційних проблем, що підкреслює необхідність посилення внутрішнього контролю та аудиту, орієнтованого на ефективність.

Практична частина роботи підтвердила доцільність впровадження сучасних технологій для посилення управлінської функції обліку. Сформульовані рекомендації включають оптимізацію обліку шляхом впровадження системи управління за центрами відповідальності, що дозволить контролювати витрати на рівні підрозділів. Ключовою рекомендацією є обґрунтування переходу з системи «1С» на сучасну хмарну ERP-систему типу «Odoо». Цей перехід аргументовано не лише необхідністю інтеграції виробничих та облікових процесів для контролю собівартості, але й критичними ризиками безпеки та відсутністю підтримки, пов'язаними з російським походженням програмного забезпечення.

Результати дослідження довели, що вдосконалення обліку та аудиту витрат і доходів є необхідним для забезпечення стійкого фінансового зростання підприємства, підвищення його конкурентоспроможності та адаптації до сучасних умов господарювання. Проведене дослідження внесло вагомий внесок у розвиток наукових підходів до обліку і аудиту та має практичну цінність для підприємств у галузі виробництва.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атамас П. Й. Управлінський облік : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 440 с.
2. Баглай Л. Л. Аудит витрат, доходів та фінансових результатів від операційної діяльності підприємства (на матеріалах ПрАТ «Тернопільський молокозавод») : випускна кваліфікаційна робота... «магістр». Тернопіль : ТНТУ, 2018. 230 с.
3. Біляк А. Аудит та аналіз витрат, доходів і фінансових результатів основної діяльності підприємства : випускна кваліфікаційна робота... «магістр». Чернівці : ЧНУ, 2019. 225 с.
4. Бойко Р., Чік М. Внутрішній контроль операційної діяльності на підприємствах будівельної галузі. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2015. № 10. С. 35–42.
5. Бондар М. І., Лобода Н. М. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : підруч. Київ : КНЕУ, 2018. 462 с.
6. Брік С. В. Деякі особливості організації бухгалтерського обліку та аудиту ОСББ. *Економіка, бізнес-адміністрування, право*. 2017. № 2. С. 2–5.
7. Будько О. В., Корнієнко О. В. Аудит фінансових результатів: організаційні та методичні засади проведення. *Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету*. 2022. № 1 (4). С. 79–87.
8. Бурлан С. А., Руденко Н. О. Організація і методика аудиту : навч. посіб.. Одеса : ОДУ, 2017. 200 с.
9. Бутинець Ф. Ф. Аудит : підручник. Житомир : ПП «Рута», 2019. 512 с.
10. Васильєва В. Г., Книшек О. О., Ковальчук М. М. Особливості організації обліку на малому підприємстві та аудит фінансової звітності їх діяльності. *Мала економіка*. 2023. № 3. С. 45–51.

11. Візіренко С. В., Копил Я. М. Удосконалення методики аудиту фінансових результатів діяльності підприємства та його фінансового стану. *Управління змінами та інновації*. 2021. № 1. С. 18–23.

12. Візіренко С. В., Пімкіна Г. В. Організація і методика виконання процедур аудиторської перевірки фінансових результатів діяльності підприємства : навч. посіб. Львів : ЛНУ, 2018. 195 с.

13. Гайдук О. Є. Організація і методика обліку аналізу та аудиту витрат авіаційного підприємства : випускна кваліфікаційна робота... «магістр». Київ : Київський університет, 2020. 240 с.

14. Гайдучок Т. С., Вишнівська Т. О., Волківська А. М. Внутрішній аудит витрат операційної діяльності підприємства. *The 19th International scientific and practical conference «Current problems of the development of science: trends and innovations»* (13–16 May 2025, Oslo, Norway). Oslo, 2025. С. 90–98.

15. Голов С. Ф. Управлінський облік : підруч. Київ : Лібра, 2018. 704 с.

16. Гулієв Р. З. Інформаційне забезпечення, організація і методика аудиту витрат підприємства : випускна кваліфікаційна робота... «магістр». Харків : ХНУ, 2019. 210 с.

17. Давидов Г. М., Шалімова Н. С. Аудит : підруч. Київ : Знання, 2019. 495 с.

18. Дерій В. А. Облік, аудит і аналіз екологічної діяльності підприємств: поняття, стан та напрямки розвитку. *Економічний аналіз*. 2015. Т. 19, № 2. С. 193–200.

19. Зварич С. В. Облік витрат та доходів операційної діяльності : випускна кваліфікаційна робота... «магістр». Житомир : ЖДУ, 2020. 175 с.

20. Івахненко С. В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту : навч. посіб. Київ : Знання, 2020. 348 с.

21. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 11.11.2025).

22. Кривицька О. М. Організація обліку та аналізу доходів і витрат від операційної діяльності : випускна кваліфікаційна робота... «магістр». Черкаси : ЧНУ, 2018. 190 с.

23. Кузькова Г. В. Облік і аудит витрат операційної діяльності підприємств ресторанного господарства : випускна кваліфікаційна робота... «бакалавр». Київ : Академія обліку, 2023. 210 с.

24. Лень В. С. Управлінський облік : навч. посіб. Київ : Знання-Прес, 2021. 287 с.

25. Локтіонов В. В. Облік, аналіз і аудит витрат та доходів від операційної діяльності : випускна кваліфікаційна робота... «магістр». Харків : ХНУ, 2023. 215 с.

26. Луцик Т. В. Облік та аудит витрат і доходів підприємства операційної діяльності: методика й організація. *Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування* : матеріали ІХ наук.-практ. міжнар. конф. (м. Луцьк, 21 листоп. 2025 р.). Луцьк, 2025. С. 122–123. URL : <https://surl.li/aovjar> (дата звернення: 22.11.2025).

27. Мардус Н. Ю., Руденко К. Ю. Основні аспекти організації бухгалтерського обліку та аудиту прибутку підприємства : монографія. Одеса : ОНУ, 2022. 220 с.

28. Мацьоха Д. В. Організація і методика обліку, аналізу та внутрішнього контролю операційної діяльності підприємства : дис. ... д-ра філософії. Тернопіль : ЗУНУ, 2023. 250 с.

29. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості : затв. наказом Мінпромполітики України від 09.07.2007 р. № 373. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0373581-07> (дата звернення: 11.11.2025).

30. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг (МСА). URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929\\_015](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_015) (дата звернення: 11.11.2025).

31. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ). URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929\\_010](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010) (дата звернення: 11.11.2025).
32. Мулик Т. О., Мулик Я. І. Організація обліку та аудиту витрат на збут підприємства: стан та напрями вдосконалення. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № 22. С. 965–971.
33. Назаренко О. В., Лукаш Р. В. Фінансові результати: сутність та особливості організації бухгалтерського обліку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 22. С. 19–25.
34. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 11.11.2025).
35. Овчарова Н., Горбань П. Внутрішній аудит доходів підприємства: організаційно-методичні засади. *Економіка та суспільство*. 2022. № 43. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1755>.
36. Огійчук М. Ф., Панчук Л. В. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами : підруч. Київ : Алерта, 2020. 1040 с.
37. Пасенко Н. С. Організація обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 17. С. 854–859.
38. Петрик О. А. Аудит: методологія і організація : монографія. Київ : КНЕУ, 2019. 260 с.
39. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 11.11.2025).
40. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99> (дата звернення: 11.11.2025).

41. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення: 11.11.2025).

42. Притолюк С. А. Доходи підприємства як об'єкт аудиту. *Scientific review*. 2017. № 11(32). С. 15–21.

43. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 6-7. Ст. 44. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (дата звернення: 11.11.2025).

44. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 40. Ст. 365. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 11.11.2025).

45. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю : Закон України від 06.02.2018 р. № 2275-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19> (дата звернення: 11.11.2025).

46. Радіонова Н. Й., Гайдей І. С. Організаційні засади проведення аудиту фінансових результатів діяльності підприємства : випускна кваліфікаційна робота. Львів : ЛНУ, 2019. 245 с.

47. Редько О. Ю. Аудит в Україні. Морфологія : монографія. Київ : ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2018. 493 с.

48. Садовська І. Б., Бойчук Т. В., Нагірська К. Є. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2019. 636 с.

49. Сіренко В. О. Організація і методика обліку, аналізу та аудиту формування витрат підприємства : навч. посібник. Київ : Університет фінансів, 2023. 210 с.

50. Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : навч. посібник. Київ : КНЕУ, 2018. 526 с.

51. Сук Л. К., Сук П. Л. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ : Знання, 2019. 637 с.

52. Татар М. С., Ванярха Г. М. Облік і аудит доходів і витрат підприємств в умовах глобальних викликів : монографія. Житомир : ЖДУ, 2020. 198 с.
53. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : підруч. Київ : Алерта, 2019. 976 с.
54. Хоман Л. Л. Організація та методика обліку і аудиту операційних витрат підприємства : монографія. Дніпро : ДНУ, 2019. 230 с.
55. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 11.11.2025).
56. Чумаченко М. Г. Облік і аналіз в управлінні виробничими витратами : монографія. Київ : КНЕУ, 2018. 260 с.
57. Шпунярьська Н. І., Байдак Т. М. Облік та аудит витрат і доходів операційної діяльності підприємства: методика і організація : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2017. 195 с.
58. Янчева Л. М., Янчев А. В., Кирильєва Л. О., Шеховцова Д. Д. Облік та аудит витрат підприємств ресторанного господарства: управлінський аспект : монографія. Київ : Видавництво «Аудит», 2017. 180 с.
59. Ященко Г. Організація та методика аудиту формування доходів, витрат та фінансових результатів діяльності підприємств торгівлі : навч. посіб.. Київ : Бізнесакадемія, 2021. 210 с.
60. Arens A. A., Elder R. J., Beasley M. S. Auditing and Assurance Services. 17th ed. New York : Pearson, 2020. 864 p.
61. Drury C. Management and Cost Accounting. 11th ed. London : Cengage Learning, 2021. 880 p.
62. Horngren C. T., Datar S. M., Rajan M. V. Cost Accounting: A Managerial Emphasis. 16th ed. New York : Pearson, 2018. 896 p.
63. Kaplan R. S., Anderson S. R. Time-Driven Activity-Based Costing: A Simpler and More Powerful Path to Higher Profits. Boston : Harvard Business Review Press, 2007. 288 p.
64. Reis R. Odoo 15 Development Cookbook. 4th ed. Birmingham : Packt Publishing, 2022. 456 p.